

KI VAGYOK ÉN?

Zsolt 8, 5

A bölcső és koporsó, születés és elmúlás közötti éveket életnek nevezük. E két határvonal közötti élet összetevői: táplálkozás, fejlődés, játék, szórakozás, családalapítás, munkás hétköznapiak, felemelő ünnepi alkalmak, alkotás, napsütéses életörömök, tragédiák, bánat, betegség.

Minden emberi tevékenység a cselekvésben jut kifejezésre. Tudatosan cselekedni csak az ember tud, mint Istennek a képességek hosszú sorával felruházott teremtménye. Az ember, mint szabad akarattal megáldott lény, képes jó vagy rossz cselekedetek végrehajtására. Egyedül csak ő képes erkölcsi értékek felismerésére és öntudatánál fogva ezek céltudatos megvalósítására.

Emberségünk meghatározásánál különbséget kell tennünk a biológiai egyén és az erkölcsi személy között. A biológiai egyén életét az ösztönök vezetik. Érdeklődését a táplálkozás, anyagi javak gyarapítása, szórakozások és élvezetek hajszolása jellemzi. Tevékenységét csak a mának élés gondja között valósítja meg. Nem képes felfogni az erkölcsi értékeket s így azok megvalósítására se törekszik. Az erkölcsi személy az az ember, aki képességeinek kiművelése által odafejleszti énjét, hogy felismeri az erkölcsi értékeket s azok megvalósítására tudatosan törekszik. Erkölcsi személlyé való tökéletesedés — Jézus tanításában — örök emberi cél. Az a felhívása, hogy „Térjete meg, mert elközelített Istennek országa“, vagy „Szükség nektek újonnan születetnek“, a biológiai egyénekhez szól, hogy törekedjenek erkölcsi személyiséggé fejlődni. Mint ahogyan a földbe vetett gabonamag meghal, hogy új növényi élet születhessék belőle, az erkölcsi személyiséggé fejlődő egyénnek úgy kell kinőnie a biológiai én halálából.

A megváltozáshoz, az erkölcsi értékek kifejlesztéséhez a kiindulópont az önvizsgálat: ki vagyok én? Egyesek szerint a felelet nagyon könnyű és egyszerű. Elég egy név, a személyazonosság. A kérdés azonban sokkal bonyolultabb e könnyű feleletnél. Az ember énjének nem mindig azonos a jelentése. Reggel, amikor valaki iskolába induló fiától búcsúzik, akkor az Én apát jelent. Amikor munkába induló feleségétől vesz búcsút, férjet jelent. Ha egy rég nem látott barátjával találkozik, akkor kollégát vagy testvért jelent.

Emberi énkünk megismerésére a lehetőségek végtelen sora kínálkozik, de úgy meghatározni az Én értelmét, amely minden időre és alkalomra érvényes, igen nehéz. Az Én fogalmának meghatározásához nem elegendő a név. Az Én látja környezetét, beszél, gondolkodik, érez, de ezeken felül van benne valami belső lényeg, ami nem mulandó, nem változik, csak fejlődik, tökéletesedik. Ezt pedig az önmagunk megismerésére alkalmazott Én fejezi ki. Egyedülálló, mert nem lehet más személyekre vonatkoztatni. Senki sem nevezhet mást Ennek, mert ez mindenkinek saját személyére vonatkozik.

Az Énen sokan kimondottan a fizikai testet értik. Ha viszont felboncoljuk a test részeit, akkor kiderül, hogy az nemcsak csontok, hús, vér, belső szervek összetétele. Ezek egyike se a valódi Én, mert az a születés és halál közé eső évek során sem semmisül meg, akkor sem, ha a csontok széttörték vagy az egész test megbénul. Az értelem, gondolkozás, érzés, élet egységbe való szervezése az emberi életben az, amit Énnek vagy személyiségnek nevezünk. Önünk segítségével ismerjük meg a tárgy világát.

Az ember mint Isten teremtménye értelmes lény. Értelem szóval a gondolatok, eszmék, fogalmak, benyomások, szellemi behatások életünkre gyakorolt befolyását jelöljük. En vagyok a gondolkodó értelem. Az értelem nem más, mint az éntudat szüntelen megnyilvánulási formája. Az éntudat hálhatatlan Önünk állapota. Amilyen mértékben fejlődik éntudatunk, olyan mértékben haladunk az önismerésben. Nem rendelkeznek ilyen tulajdonsággal Isten más teremtményei. A növényvilágban szerves életmegnyilvánulást találunk. Az állatok érzésekkel és ösztönökkel vannak megáldva. De az embernek a fejlődés megadta azt a lehetőséget, hogy kinőjön alacsonyrendűségi állapotából s feljebb és előbbre jutva megvesse lábát az értelem világában. Gondolkodó képessége Isten más teremtményei fölé helyezik. Testileg az anyagi világba tartozik, és két erő működik benne: az önfenntartás és a fajfenntartás ösztöne. Az éntudat felettük áll, és kormányozza ezeket az erőket. Az ember valódi Énje szellemi, halhatatlan és része Istennek. Aki tehát önmagát megismerte, megismerte Istenét.

Önmagunkat, valódi Önünket felismerni: tudást, műveltséget, szellemi gazdagságot jelent. Jézus ezt a felismerést a lelki kincsek gyűjtésének fogalmába tömöríti. Ne gyűjtsetek magatoknak olyan kincseket, amelyeket az emberek megirigyelhetnek, ellophatnak, vagy a rozsdá és moly megemészthet, hanem gyűjtsetek olyan kincseket, amelyek örök élet kútforrásai lesznek halhatatlan lelketek számára.

A tudatos, önmagát ismerő ember minden tevékenységében Isten akaratahoz közeledik, ahhoz igazodik. Isten az embertől nem szolgai meghajlást, vagy engedelmisséget kíván, hanem cselekvő, mindennapi életben megnyilvánuló értéktiszteletet. Erre utal Jézus a Hegyi beszédben: „Nem minden, aki ezt mondja nékem: Uram! Uram! megyen be a mennyek országába, hanem aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát“ (Mt 7, 21). A saját Énjét felismerő emberi életre Isten mint az értékvilág teljessége sugározza fényét. Így jön rá az ember, hogy azokat az örömeket, amelyeket az Isten felé vezető úton találunk, meg kell osztanunk embertársainkkal. Az út nem könnyű, önmagunk megismerése nehéz feladat, de a végén elmondhatjuk, hogy a lényünk mélyén lakozó, Istennel rokon Önünk szétoszlatta bennünk a tudatlanság szülte kételkedést.

Az emberben benne él a vágy, a felfelé törekvés. Ezt a törekvést Isten ébresztette fel bennünk s arra ösztönöz, hogy soha se legyünk megelégedve elért eredményeinkkel, hanem menjünk tovább mindaddig, míg a legmagasabb célt el nem értük. Az alpinista is felfelé tör, vállalva a nehézségeket, legyőzve minden fáradságot, csak hogy fel jusson a csúcra. Önünk is nem nyugszik meg addig, míg felül nem emelkedik gyarlóságunkon és találkozik Istennel, mert „Mi benne élünk, mozgunk és vagyunk“. Amen.

AZ ÚJTESTAMENTUM NYITÁNYA

Lk 3, 2—4

Az Újszövetség nagy egyéniségei közül Keresztelő János lépik legelőször a színre és az ő próféciája képezi az evangéliumok nyitányát. Nemcsak prófétai hivatásérzete volt, hanem az akkori kornak megfelelő képzettsége is. Hiszen apja, Zakariás, a papi rendhez tartozott, és anyja, Erzsébet Áron főpap nemzetségéből származott, Lukács evangéliuma szerint. A hagyományok értelmében neki is a papi hivatalt kellett volna vállalnia. Feltehető, hogy kijárta az írástudók iskoláját, de ez nem elégítette ki. Mélyen megvetette a farizeusok szellemi gögjét és képmutatását, ugyanígy a szaduceusok elbizakodott kegyeskedését. Több elmélyülésre vágyott, s a pusztába vonult. Judea pusztájában bizonyára találkozott az ésszéneusokkal, akik az országban állandóan zajló politikai és társadalmi viszályok és harcok elől elmenekülve, csendes elzárkózottságban folytatták életüket. Valószínű, hogy tőlük sajátította el azt a csodálatos önfegyelmet, igénytelen külső életmódot és az elvonult élettel járó önmegtágadást.

Azonban a gyermekkori mély benyomások és emlékek égették lelkét, és nem hagyták nyugton a pusztai magányban sem. Élénken emlékezett azokra a véres eseményekre, amiket serdülőkorában a felnőttektől hallott a makkabeusok szabadságmuzsalyáról, a galileai Júdás hősi harcáról, amit a rómaiak fojtottak vérbe. Maga előtt látta megkínzott és elnyomott népét abban a nagy idegfeszültségben, amikor úgy érezték, hogy „elérkezett az időnek teljessége“. Újra meg újra olvasta nemcsak Ézsaiás messiási jóslatát, hanem Dániel titokzatos könyvét a nem sokára bekövetkező végítéletről — mely után Jáhvé új birodalmat alapít. Ezek az emlékek és gondolatok két meggyőződést érleltek meg benne a pusztai magányban. Először azt, hogy ez a nemzedék nagy változások, összeomlások és megvalósítások előtt áll. És azt a másik gondolatot, hogy mindezeket csak az éli túl, aki bűneit megbánva jobb útra tér.

Miután úgy látta, hogy a maga részéről eleget vezekelt és tisztult lélekkel várhatja az elkövetkezendőket, ellenállhatatlan erővel ébredt fel benne a népe iránti felelősség és a prófétai lelkiismeret. Most már elszánt bátorsággal lépett a nyilvánosság elé, ahogy Lukács evangéliuma feljegyzi, „lőn az Úrnak szava Jánoshoz, a Zakariás fiához a pusztában“.

Egyszerű külső megjelenésével is már magára vonja a figyelmet, de a nép széles körű érdeklődését főképp azzal ébreszti föl, amit mond, és ahogy mondja. Ézsaiás szavait idézi: „Készítsétek az Úrnak útját és egyengessétek az ő ösvényeit.“ Rövid, tömör, parancsoló mondatokban szól: „Térjétek meg, mert elközelgett az Istennek országa.“ Judeából, Jeruzsálemből és Jordán egész környékéről tömegesen jönnek őt látni és hallgatni. Hiszen olyan rég nem hallott ez a nép prófétát beszélni. Arra gondolnak, hogy a régen letűnt Illés próféta áll ismét előttük, mert az volt a néphit, hogy Illés próféta újra eljön. Itt tartózkodott ő is ebben a pusztában, és amikor előjött, királyokat tett le trónjáról vagy helyezett vissza.

Gyanakvó kíváncsisággal jön a farizeusok küldöttsége is, de kemény, feddő szavai után megszégyenülve fordulnak vissza. Annál na-